

KOŘENY EUROATLANTICKÉ CIVILIZACE JSOU KOŘENY BIBLICKÉ. POČÁTKY SVĚTA A LIDSTVA

BIBLISTIKA, 1. PŘEDNÁŠKA

ÚVOD

Je třeba se bát Islámu?

Proč, co mi bere?

Proč si myslím, že mi něco bere?

Je třeba se bát smrti?

Jaký smysl má můj život?

Co mne pojí s druhým člověkem, s druhými lidmi, třeba i cizinci?

ÚVOD

Chceme-li umět žít s jinými kulturami, musíme s nimi umět vést dialog. K tomu ovšem musíme být nejprve zakotveni v kultuře vlastní. Musíme znát své vlastní kořeny.

Naše kořeny jsou kořeny židovsko-křesťanské.

Místem, z něhož vyrůstají, nám zprostředkuje poselství Bible.

ÚVOD

Lidé všech dob, míst a náboženství se ptají:

Odkud pochází nebe a země?

Odkud přichází člověk? Co je jeho podstatou, jaké je jeho postavení ve světě a určení?

Jaký je jeho vztah k Bohu?

Proč je na světě zlo?

Proč je smrt tak děsivá?

Jaká je tedy židovsko-křesťanská (euroatlantická) odpověď?

ÚVOD

Jde o hledání smyslu života, což žádná exaktní věda není schopna odpovědět

Odpověď, kterou nabízíme zde, může přijít jedině z Božího tajemství

Biblická zpráva to vyjadřuje prostředky odpovídajícími své době

Při četbě Gn 1 – 2 je třeba mít na paměti literární druh tohoto textu:
eziologie

POČÁTKY SVĚTA A LIDSTVA, Gn 1 – 11

Triptych = obraz o třech doplňujících se pohledech.

- 1) Svět, jak vyšel z Boží ruky a člověk ve svém původním štěstí (Gn 1 – 2; stvoření světa a člověka, ráj, kdo jsou muž a žena)
- 2) Počátek zla, trest člověka a postupná korupce lidstva (Gn 3 – 11; hřích, Kain a Ábel, potopa, Babylónská věž)
- 3) Dějiny Boží lásky a milosrdenství již od počátku lidstva (Gn 3,15, první evangelium, Gn 9,1-17 smlouva s Noem)

HYMNUS NA BOHA STVOŘITELE: PRVNÍ ZPRÁVA O STVOŘENÍ (Gn 1,1 – 2,4a)

Historický kontext vzniku: babylónský exil (587-536 př.Kr.)

Cíl: kritika babylónského náboženství
ospravedlnění příkázání o sobotě
umožnit tak přežití v exilu

HYMNUS NA BOHA STVOŘITELE: PRVNÍ ZPRÁVA O STVOŘENÍ (Gn 1,1 – 2,4a)

Boží tvoření: prototyp práce člověka

Symbolicky rozděleno do sedmi dnů: šest dní práce, jeden den odpočinku

Závěr (2,1-4a), posvátný sedmý den, ukončení stvoření, ukončení práce, požehnání a posvěcení soboty, plný pojmu *šabat*

Kořen *šabat*: dokončit, přestat, odpočinout si

HYMNUS NA BOHA STVOŘITELE: PRVNÍ ZPRÁVA O STVOŘENÍ (Gn 1,1 – 2,4a)

Člověk: vrchol pyramidy, má se chovat tak, jak se choval Bůh

Týdenní schéma: pozorování nebeských těles, kritika babylónského náboženství, které nebeská tělesa uctívá

Ukazuje, že všechny věci, které nás obklopují, byly stvořeny Bohem, protože Bůh je i Stvořitelem času

Babylóňané zbořili židům chrám. Oni však vyprávěním o stvoření staví chrám nový

Člověk: knězem v chrámu přírody, tvůrcem k obrazu Tvůrce

DEN PRVNÍ (Gn 1,1-5)

1¹ Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.

2 Země byla pustá a prázdná a nad propastnou tůňí byla tma. Ale nad vodami vznášel se DUCH BOŽÍ.

3 I řekl Bůh: "Bud' světlo!" A bylo světlo.

4 Viděl, že světlo je dobré, a **ODDĚLIL** světlo od tmy.

5 Světlo nazval Bůh dnem a tmou nazval nocí. Byl večer a bylo jitro, den první.

~yhi_l{a/ ar"äB' tyviParEB.

~yIM") h; ynEiP.-l[; tp,x,Pr:m. ~yhiêl{a/

x:Wråw

x:Wr (ruach) - duch, Duch, dech, vítr

DEN DRUHÝ (Gn 1,6-8)

⁸ I řekl Bůh: "Bud' klenba uprostřed vod a **ODDĚLUJ** vody od vod!"

⁷ Učinil klenbu a **ODDĚLIL** vody pod klenbou od vod nad klenbou. A stalo se tak.

⁸ Klenbu nazval Bůh nebem. Byl večer a bylo jitro, den druhý.

[:yqIβr" , (rakia) a) klenba, b) křišťálová tabule v Ezechielově vizi chrámu (Ez 1,22; 10,1)

DEN TŘETÍ (Gn 1,9-13)

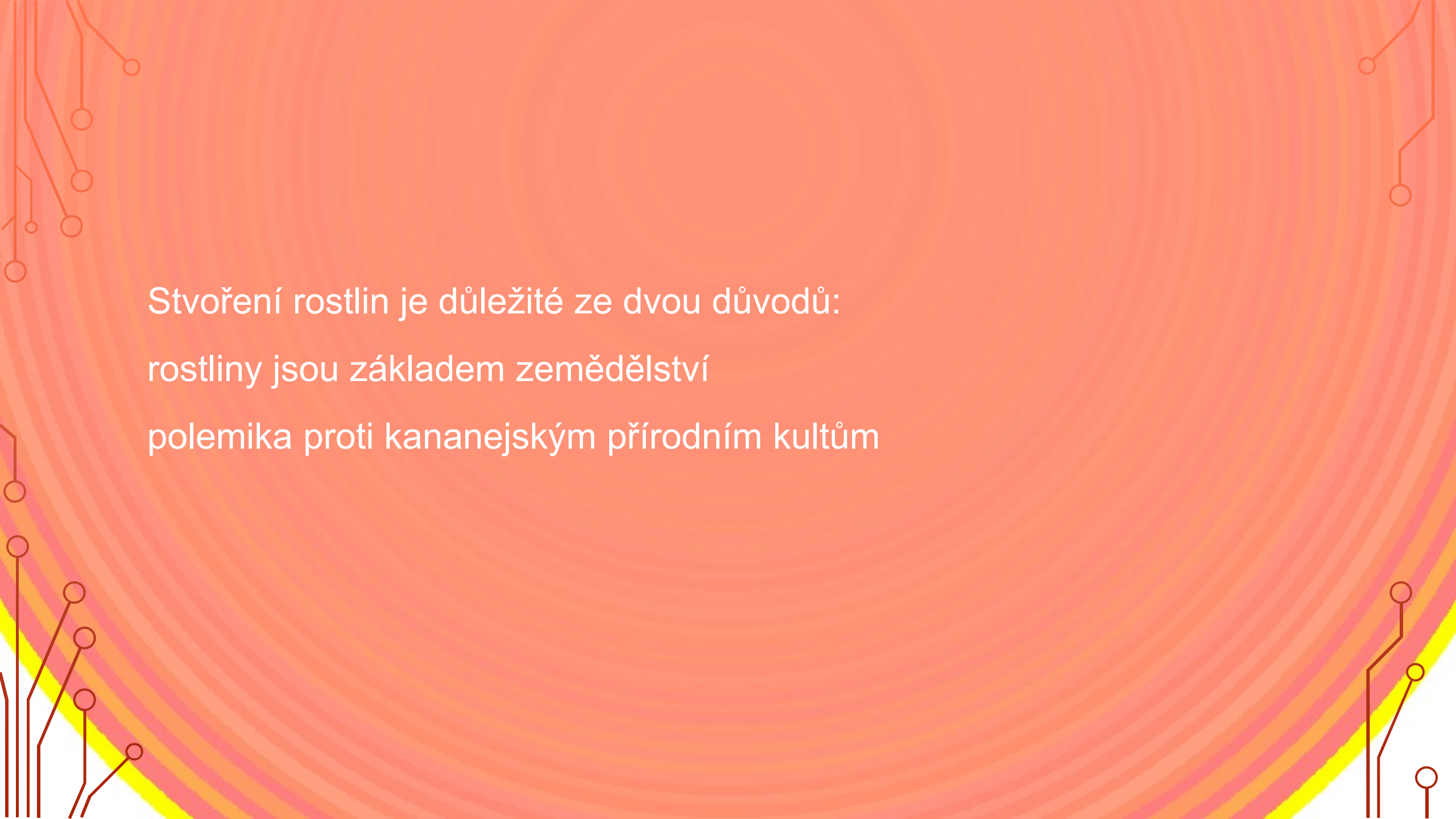
⁹ I řekl Bůh: "Nahromadte se vody pod nebem na jedno místo a ukaž se souš!" A stalo se tak.

¹⁰ Souš nazval Bůh zemí a nahromaděné vody nazval moři. Viděl, že to je dobré.

¹¹ Bůh také řekl: "Zazelenej se země zelení: bylinami, které se rozmnožují semeny, a ovocným stromovím rozmanitého druhu, které na zemi ponese plody se semeny!" A stalo se tak.

¹² Země vydala zeleň: rozmanité druhy bylin, které se rozmnožují semeny, a rozmanité druhy stromoví, které nese plody se semeny. Bůh viděl, že to je dobré.

¹³ Byl večer a bylo jitro, den třetí.

The background features a series of concentric circles in shades of orange and pink, creating a ripple effect. In the corners, there are stylized circuit board traces in orange and yellow, with small circles at the end of the lines, suggesting a technological or scientific theme.

Stvoření rostlin je důležité ze dvou důvodů:
rostliny jsou základem zemědělství
polemika proti kananejským přírodním kultům

DEN ČTVRTÝ (Gn 1,14-19)

¹⁴ I řekl Bůh: "Bud'te světla na nebeské klenbě, aby **ODDĚLOVALA** den od noci! Budou na znamení časů, dnů a let.

¹⁵ Ta světla ať jsou na nebeské klenbě, aby svítila nad zemí." A stalo se tak.

¹⁶ Učinil tedy Bůh dvě veliká světla: větší světlo, aby vládlo ve dne, a menší světlo, aby vládlo v noci; učinil i hvězdy.

¹⁷ Bůh je umístil na nebeskou klenbu, aby svítila nad zemí,

¹⁸ aby vládla ve dne a v noci a **ODDĚLOVALA** světlo od tmy. Viděl, že to je dobré.

¹⁹ Byl večer a bylo jitro, den čtvrtý.

~yli_doG>h; troβaoM.h; ynEiv.-ta, ~yhiêl{a/

f[;Y:âw:

~AYëh; tl,v,äm.m,l. 'IdoG"h; rAaÝM'h;-ta,

`~ybi (k'AKh; taeβw> hl'y>L;êh; tl,v,äm.m,l.

6!joQ'h; rAaÝM'h;-ta,w>

velké světlo: slunce, malé světlo: měsíc; hvězdy

filosofie a teologie: kritika proti babylónskému náboženství, které tyto tělesa uctívá

DEN PÁTÝ (Gn 1,20-23)

²⁰ I řekl Bůh: "Hemžete se vody živočišnou havětí a létavci létejte nad zemí pod nebeskou klenbou!"

²¹ I stvořil Bůh veliké netvory a rozmanité druhy všelijakých hbitých živočichů, jimiž se zahemžily vody, stvořil i rozmanité druhy všelijakých okřídlených létavců. Viděl, že to je dobré.

²² A Bůh jim požehnal: "Plodte a množte se a naplňte vody v mořích. Létavci necht' se rozmnoží na zemi."

²³ Byl večer a bylo jitro, den pátý.

DEN ŠESTÝ, ZVÍŘATA (Gn 1,24-25)

²⁴ I řekl Bůh: "Vydej země rozmanité druhy živočichů, dobytek, plazy a rozmanité druhy zemské zvěře!" A stalo se tak.

²⁵ Bůh učinil rozmanité druhy zemské zvěře i rozmanité druhy dobytka a rozmanité druhy všelijakých zeměplazů. Viděl, že to je dobré.

DEN ŠESTÝ, ČLOVĚK (Gn 1,26-28)

²⁶ I řekl Bůh: "Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby. Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazem plazícím se po zemi."

²⁷ Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil.

²⁸ A Bůh jim požehnal a řekl jim: "Plod'te a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe."

Amêl.c;B. ' ~d" a'h'¥-ta, ~yhiÛI{a/ ar"'b.Ylw:

At=ao ar"äB' ~yhiPI{a/ ~l,c,îB.

`~t' (ao ar"îB' hb'Pqen>W rk"iz"

Do chrámu vchází kněz – člověk

Obě pohlaví stvořena přímo Bohem, obě jsou *adam*: Boží obraz.

Člověk uvažován ve vztazích, které ho člověkem činí::

- Boží obraz: vztah k Bohu
- Panuje na kosmem: vztah ke kosmu
- Rozlišen jako muž a žena: meziosobní vztah
- Požehnání: vztah k dějinám a kultuře

DEN ŠESTÝ, USPOŘÁDÁNÍ (Gn 1,29-31)

²⁹ Bůh také řekl: "Hle, dal jsem vám na celé zemi každou bylinu nesoucí semena i každý strom, na němž rostou plody se semeny. To budete mít za pokrm.

³⁰ Veškeré zemské zvěři i všemu nebeskému ptactvu a všemu, co se plazí po zemi, v čem je živá duše, dal jsem za pokrm veškerou zelenou bylinu." A stalo se tak.

³¹ Bůh viděl, že všechno, co učinil, je velmi dobré. Byl večer a bylo jitro, den šestý.

DEN SEDMÝ (Gn 2,1-4a)

- ¹ Tak byla dokončena nebesa i země se všemi svými **ZÁSTUPY**.
- ² Sedmého dne dokončil Bůh své dílo, které konal; sedmého dne **PŘESTAL KONAT** veškeré své dílo.
- ³ A Bůh požehnal a posvětil sedmý den, neboť v něm **PŘESTAL KONAT** veškeré své stvořitelské dílo.
- ⁴ Toto je rodopis nebe a země, jak byly stvořeny.

At+ao vDEPq;y>w: y[iêybiV.h; ~Ayæ-ta, '~yhiI{a/
%r<b'Ûy>w:

`tAf) [ ]I; ~yhiPI{a/ ar"îB'-rv,a] ATêk.al;m.-IK'mi
'tb;v' AbÛ yKiä

1) Sedmý den, šabat (přestal konat)

dokončena nebesa i země se všemi svými zástupy, „seba“ („sabaot“), jedná se tedy

liturgické zástupy

DRUHÁ ZPRÁVA O STVOŘENÍ (Gn 2,4b-25)

Z tradic 10.-9. stol., tedy asi o 500 let starší, než první, a podstatně se od ní odlišuje

Těžištěm je člověk a jeho svět, jak vyšel ze Stvořitelových rukou

Je zde budován základ ke kontrastu, který nastane v další kapitole, kontrastu mezi životem a smrtí v bohatých symbolech:

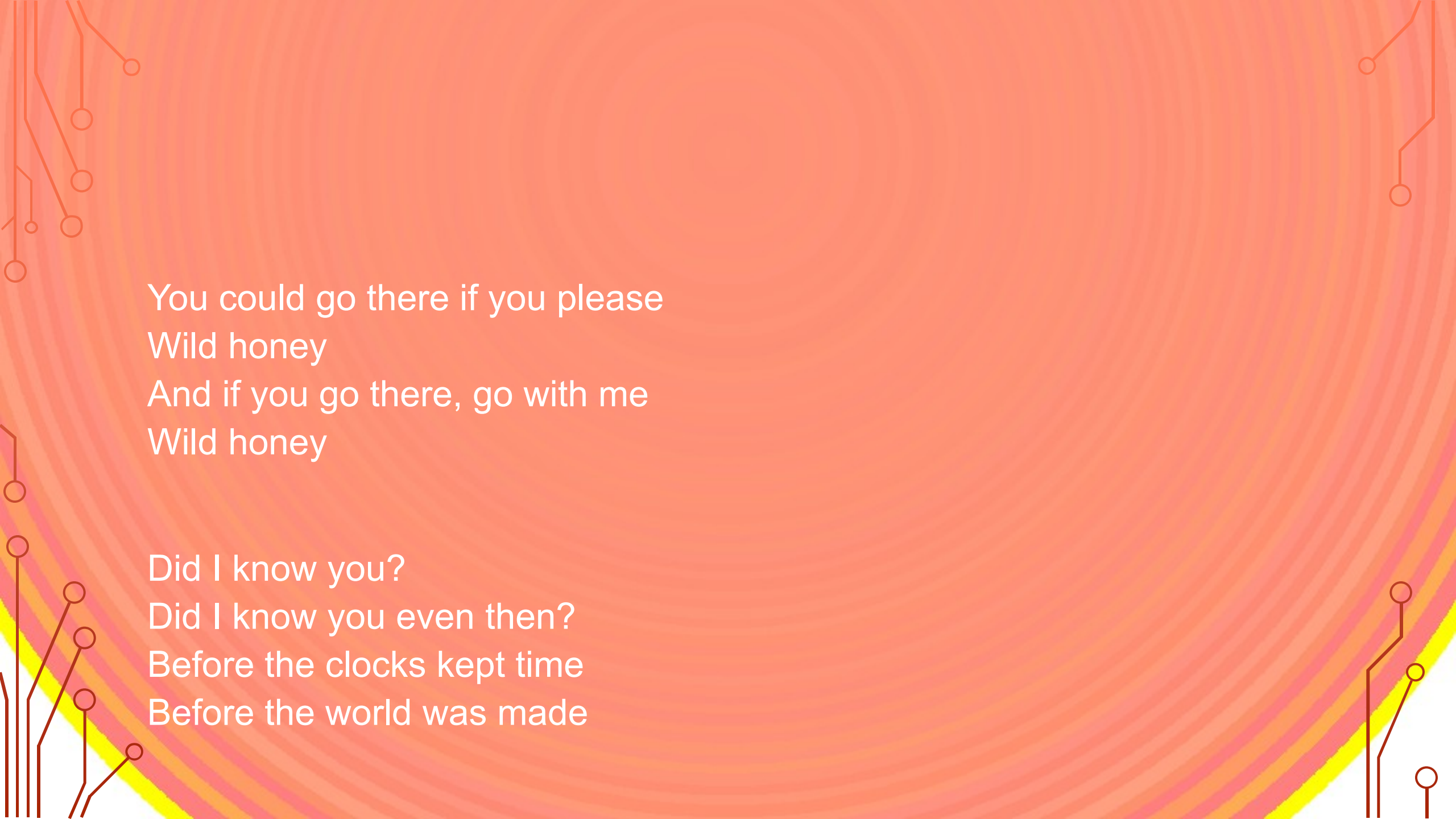
život (dech, voda, strom, jídlo, těhotenství, porodní bolesti, žena matka, zahrada);

smrt (poušť, prach, zakázané ovoce, had svůdce, vyhnání ze zahrady).

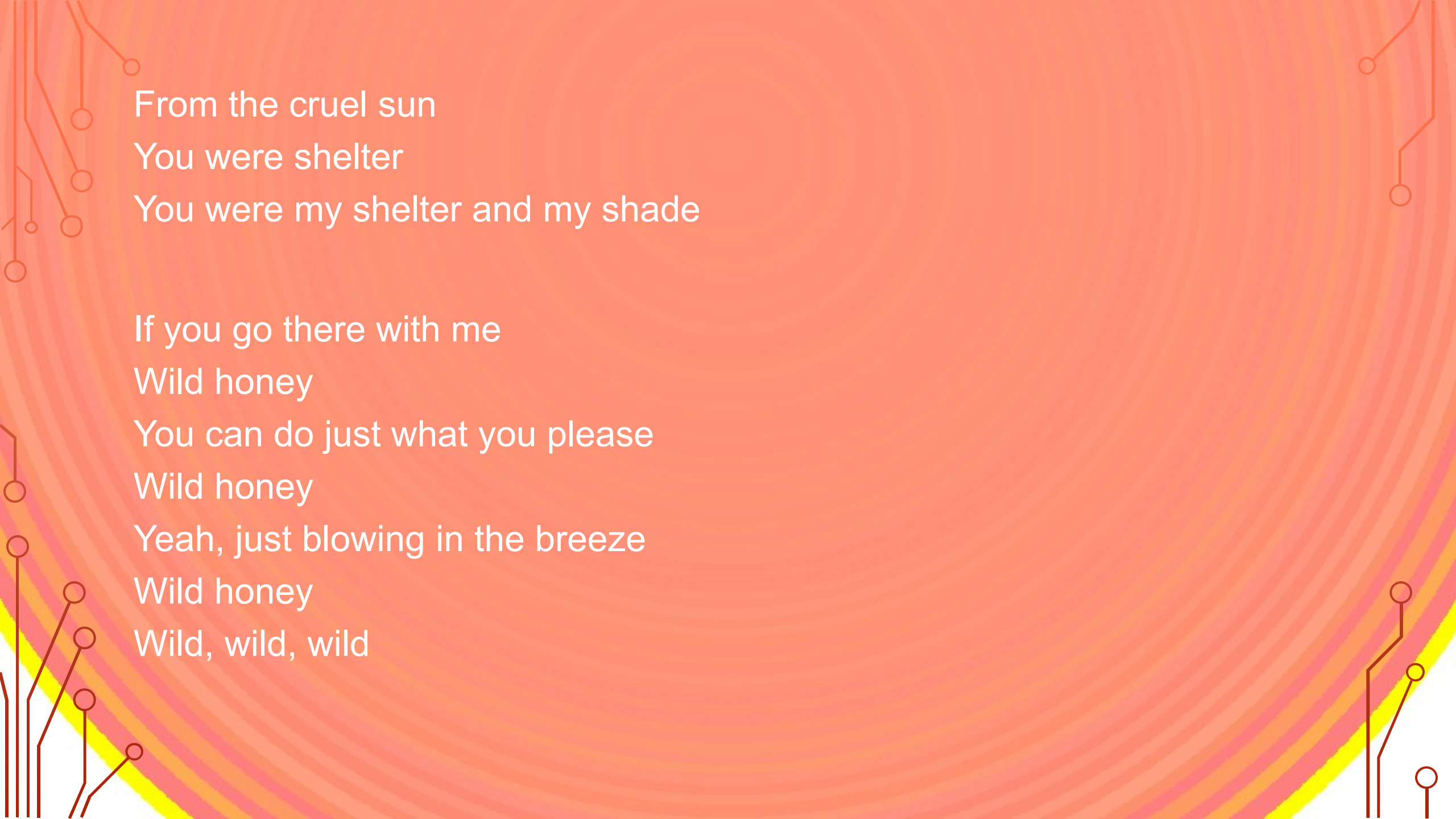
U2 WILD HONEY

In the days
When we were swinging from the trees
I was a monkey
Stealing honey from a swarm of bees
I could taste
I could taste you even then
And I would chase you down the wind

The background features a series of concentric circles in shades of orange, pink, and yellow, creating a ripple effect. In the corners, there are stylized circuit board traces in orange and yellow, with small circles at the end of the lines.

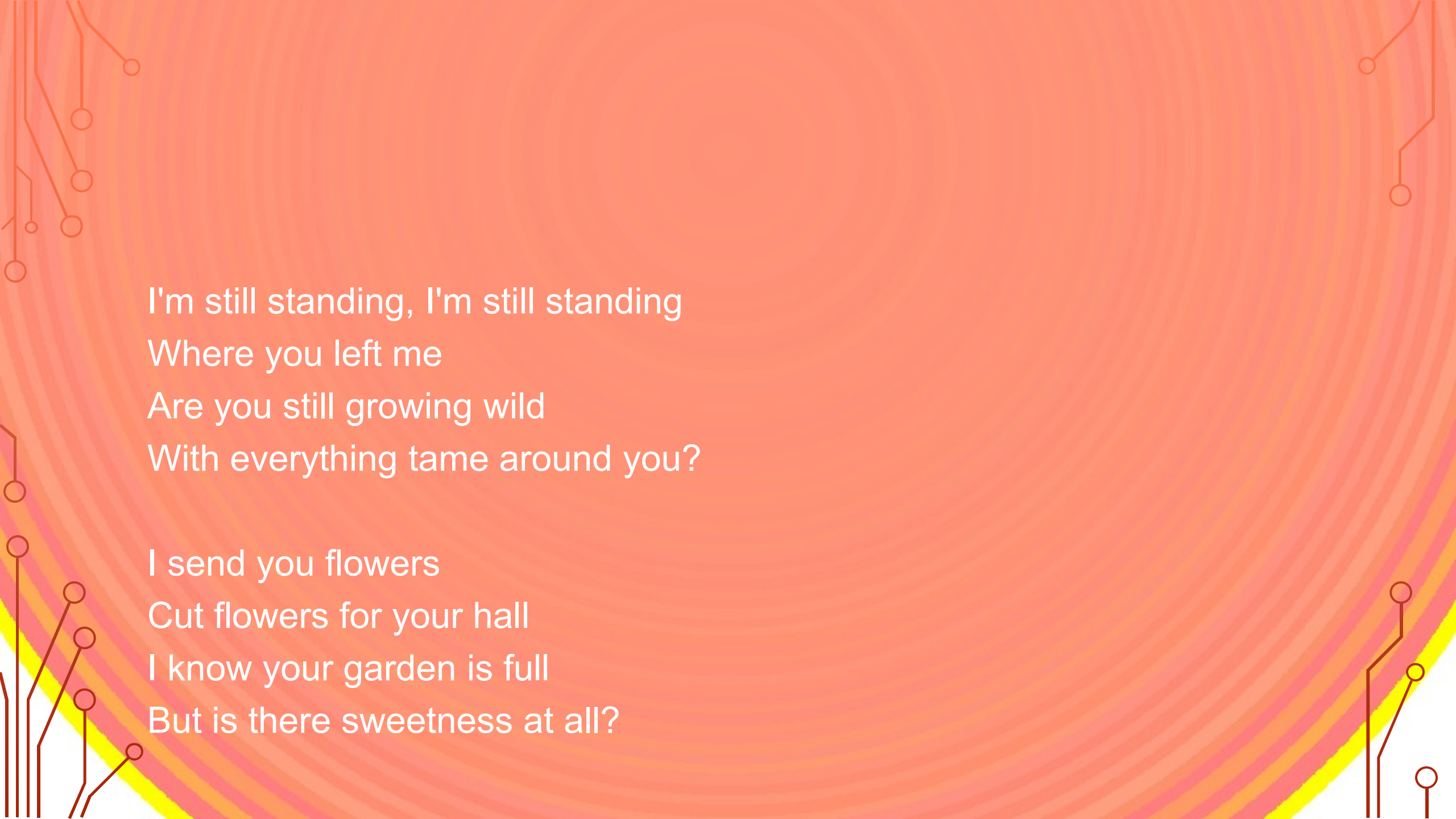
You could go there if you please
Wild honey
And if you go there, go with me
Wild honey

Did I know you?
Did I know you even then?
Before the clocks kept time
Before the world was made

The background features a warm, orange-to-yellow gradient with concentric circular lines. In the corners, there are stylized circuit board traces in a darker orange color, with small circles at the end of the lines.

From the cruel sun
You were shelter
You were my shelter and my shade

If you go there with me
Wild honey
You can do just what you please
Wild honey
Yeah, just blowing in the breeze
Wild honey
Wild, wild, wild

The background features a series of concentric circles in shades of orange, red, and pink, creating a ripple effect. In the corners, there are stylized circuit board traces in orange and red, with small circles at the end of the lines.

I'm still standing, I'm still standing
Where you left me
Are you still growing wild
With everything tame around you?

I send you flowers
Cut flowers for your hall
I know your garden is full
But is there sweetness at all?

The background features a vibrant, multi-colored circular pattern with concentric rings in shades of orange, red, and pink. The corners are decorated with stylized circuit board traces in a light orange color, with small circles at the end of the lines.

Oh oh oh

If you go there go with me

Wild honey

Won't you take me, take me please

Wild honey

Yeah, swinging through the trees

Wild honey

Wild, wild, wild

OD POUŠTĚ K OBYVATELNÉ ZEMI (2,4-6)

⁴ V den, kdy Hospodin Bůh učinil zemi a nebe,

⁵ nebylo na zemi ještě žádné polní křovisko ani nevzcházela žádná polní bylina, neboť Hospodin Bůh nezavlažoval zemi deštěm, a nebylo **člověka (adam)**, který by zemi obdělával.

⁶ Jen záplava vystupovala ze **země (erez)** a napájela celý **zemský povrch (adama)**.

(nejdřív se říká, co všechno nebylo, očima rolníka, připravuje se nutnost člověka)

STVOŘENÍ ČLOVĚKA (2,7)

⁷ I vytvořil Hospodin Bůh člověka, prach ze země, a vdechl mu v chřípí dech života. Tak se stal člověk živým tvorem.

STVOŘENÍ ČLOVĚKA (2,7)

~d''^aa'h' (-ta, ~yhiøl{a/ hw''[“]hy> •rc,yYlw:

hm'êd''a]h'ä- !mi 'rp'[,

~yYl+x; tm;äv.nl wyP'pa;B. xP;îYlw:

`hY'')x; vp,n<iil. ~d''pa'h' (yhiîy>w:)

Tělo z prachu, *afar*, tedy nejjemnější části země *adama*.

Člověk je ze země, *adam* z *adama*, a je dílem Božím.

Je spojen se zemí, z níž je vytvořen, a tedy slabý, křehký, a zemi, z níž je učiněn, je také určen; zároveň je závislý na Bohu, který ho zformoval.

(srov. Iz 29,15-16; Jr 18,1-17)

Hospodin mu vdechuje dech života *nišmat hajjim* a člověk se stává živým tvorem *nefeš hajja*, doslova živou duší.

Člověk je tedy tělo (*basar*), osobnost (*nefeš*) a oživující princip (*ruach* nebo *nišmat hajjim*) (srov. např. Ž 104,29-30; Kaz 12,7)

V biblickém pojetí každý ze tří prvků (tělo, duše, duch) označuje člověka jako celek. Člověk „nemá duši“, člověk „je duší“, „nemá tělo“, ale „je tělem“.

RAJSKÁ ZAHRADA A ... (2,8-14)

⁸ A Hospodin Bůh vysadil zahradu (**gan, ř. paradion**) v Edenu na východě a postavil tam člověka, kterého vytvořil.

⁹ Hospodin Bůh dal vyrůst ze země všemu stromoví žádoucímu na pohled, s plody dobrými k jídlu, uprostřed zahrady pak stromu života a stromu poznání dobrého a zlého.

(oáza, na Východě považována za cherubíny střežené sídlo bohů, srov. Ez 28,13-15; autor chce říct, jaký je vztah mezi člověkem a Bohem!)

... ŘEKY

¹⁰ Z Edenu vychází řeka, aby napájela zahradu. Odtud dál se rozděluje ve čtyři hlavní toky.

¹¹ Jméno prvního je Píšon; ten obtéká celou zemi Chavílu, v níž je zlato,

¹² a zlato té země je skvělé; je tam také vonná pryskyřice a kámen karneol.

¹³ Jméno druhé řeky je Gíchón; ta obtéká celou zemi Kúš.

¹⁴ Jméno třetí řeky je Chidekel; ta teče východně od Asýrie. Čtvrtá řeka je Eufrat.

DVA STROMY (2,15-17)

¹⁵ Hospodin Bůh postavil člověka do zahrady v Edenu, aby ji obdělával a střežil.

¹⁶ A Hospodin Bůh člověku přikázal: "Z každého stromu zahrady smíš jíst.

¹⁷ Ze stromu poznání dobrého a zlého však nejez. V den, kdy bys z něho pojedl, propadneš smrti.,,

(Štěstí vázáno na morální požadavek, podobně tomu je v Exodu a Desateru i v dějinách Izraele dále, viz např. Dt 4,1.)

SPOLEČENSTVÍ SE ZVÍŘATY (2,18-20)

¹⁸ I řekl Hospodin Bůh: "Není dobré, aby člověk byl sám. Učiním mu **pomoc jemu rovnou.**"

¹⁹ Když vytvořil Hospodin Bůh ze země všechnu polní zvěř a všechno nebeské ptactvo, přivedl je k člověku, aby viděl, jak je nazve. Každý živý tvor se měl jmenovat podle toho, jak jej nazve.

²⁰ Člověk tedy pojmenoval všechna zvířata a nebeské ptactvo i všechnu polní zvěř.

Ale pro člověka se nenašla **pomoc jemu rovná.**

ŽENA (2,21-22)

²¹ I uvedl Hospodin Bůh na člověka mrákotu, až usnul. Vzal jedno z jeho žeber a uzavřel to místo masem.

²² A Hospodin Bůh utvořil z žebra, které vzal z člověka, ženu a přivedl ji k němu.

Mrákota (**tardemah**), srov. Gn 15,12, jen tak se lze setkat s Bohem

Žebro (**sela**), také bok, strana oltáře nebo velesvatyně

MANŽELSTVÍ (2,23-25)

²³ Člověk zvolal: "Toto je kost z mých kostí a tělo z mého těla! Ať muženou se nazývá, vždyť z muže vzata jest."

²⁴ Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem.

²⁵ Oba dva byli nazí, člověk i jeho žena, ale nestyděli se.

yr|+f'B.mi rf"ßb'W ym;êc'[]me(~c,[,... ~[;P;âh;

tazOæ è~d"a'h'¥ érm,aYow:

`taZO* -hx'q\lu(vyaiPme yKiî hV'êai arEäQ'yl

‘tazOl.

Iš – iššá (muž – „mužena“, manžel – manželka)

Ježíš se na verš 24 bude odvolávat jako na verš ustavující manželství (srov. Mk 10,6-9)

„ne“ (davak), stejně jako učedník k Ježíšovi...

... této manželské lásky, která vrcholí v dítěti, a kde je muž a žena jedním...

ZÁVĚREM... (CO CHCE ŘÍCT Gn 1-2?)

Bůh je.

Svět pochází od něj, stejně jako člověk v něm.

Člověk je

- 1) Božím obrazem, pokračovatelem stvoření, knězem, pečujícím o stvoření jako chrám;
- 2) Prachem, který je oživen Božím dechem a který má tedy v Bohu počátek i konec
- 3) Muž a žena